

Brüssel, 13. juuli 2026
(OR. en)

11828/26

FAO 25
AGRI 587
FOOD 98
VETER 120
PHYTOSAN 71
ENV 936
SAN 585
SUSTDEV 62

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Järeldused terviseühitsuse kohta põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides

---

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järeldused terviseühitsuse kohta põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides, mille nõukogu (põllumajandus ja kalandus) kiitis heaks 13. juulil 2026 toimunud 4190. istungil.

Nõukogu järeldused terviseühitsuse kohta põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

TULETADES MEELDE

- nõukogu 29. jaanuari 2024. aasta järeldusi, milles käsitletakse ELi üleilmset tervishoiustrateegiat „Parem tervis kõigile muutuv maailmas“¹;
- nõukogu 21. juuni 2024. aasta järeldusi Euroopa tervisealiidu tuleviku kohta: hoolitsev, valmistuv ja kaitsev Euroopa²;
- nõukogu 13. juuni 2023. aasta soovitus terviseühitsuse põhimõtte raames antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemiseks võetavate ELi meetmete tõhustamise kohta³;
- nõukogu 26. mai 2021. aasta järeldusi ELi prioriteetide kohta ÜRO toidusüsteemide 2021. aasta tippkohtumiseks⁴;

---

¹ 5908/24.
² 11597/24.
³ ELT C 220, 22.6.2023, lk 1–20.
⁴ 9335/21.

Üldpõhimõtted

1. TULETAB MEELDE, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 168 on sätestatud, et liit peab kogu oma poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel tagama inimeste tervise kõrgetasemelise kaitse;
2. RÕHUTAB, et inimeste tervist ei saa kaitsta eraldiseisvalt ning see on olemuslikult seotud loomade, taimede ja meie põllumajandusliku toidutööstuse süsteemide⁵ aluseks olevate laiemate ökosüsteemide tervisega ning on sellest sõltuv. TULETAB sellega seoses MEELDE, et terviseühatsuse põhimõte on integreeritud ja ühendav lähenemisviis, mille eesmärk on jätkusuutlikult tasakaalustada ja optimeerida inimeste, loomade, ökosüsteemide ja laiema keskkonna tervist⁶;
3. TUNNISTAB, et terviseühatsuse põhimõte võib aidata kaasa ressursside tõhusamale ja tulemuslikumale kasutamisele integreeritud ja ennetava tegevuse kaudu;
4. RÕHUTAB, kui oluline on jätkuvalt edendada terviseühatsuse kultuuri, sealhulgas hariduse, koolituse ja teadlikkuse suurendamise kaudu, eelkõige nooremate põlvkondade seas, et tegeleda integreeritud viisil tervise-, keskkonna- ja kehtlikkusprobleemidega, mis on omavahel seotud;
5. RÕHUTAB, et kehtlikud, vastupidavad ja kaasavad põllumajandusliku toidutööstuse süsteemid on olulised, et tagada meie püsiv suutlikkus pakkuda kõigile piisavat, ohutut ja taskukohast toitu ning tervisliku toitumise võimalusi, tunnustades samal ajal kohalikku toidukultuuri. RÕHUTAB sellega seoses, et pikaajalist üleilmset toiduga kindlustatust on võimalik saavutada üksnes loodusvarade kaitsmise ja kehtliku kasutamise tagamise ning taimede, loomade ja ökosüsteemide tervise kaitsmisega. TUNNISTAB, et see nõuab terviklikku ja süsteemset lähenemisviisi, mis põhineb teadusuuringutel ja innovatsioonil;

---

⁵ Põllumajandusliku toidutööstuse süsteemid kui kõik omavahel seotud tegevused ja osalejad, kes on seotud toidu toomisega talust toidulauale. See määratlus hõlmab kõike alates põllumajanduslikust tootmisest ja töötlemisest kuni turustamise, tarbimise ja jäätmekäitluseni.

⁶ Terviseühatsuse kõrgetasemeline eksperdirühm töötas 2022. aastal välja järgmise terviseühatsuse määratluse: „Terviseühatus on integreeritud ja ühendav lähenemisviis, mille eesmärk on kehtlikult tasakaalustada ja optimeerida inimeste, loomade ja ökosüsteemide tervist. Sellega tunnistatakse, et inimeste, kodu- ja metsloomade, taimede ja laiema keskkonna (sealhulgas ökosüsteemide) tervis on omavahel tihedalt seotud ja üksteisest sõltuv.“

6. TUNNISTAB, et Euroopa Komisjoni poolt 2025. aasta veebruaris esitatud põllumajandus- ja toidualases visioonis⁷ rõhutatakse, kui oluline on tagada, et kõik põllumajandusliku toidutööstuse elemendid toimiksid Maa taluvuspiirides, aidates samal ajal kaasa kliimaeesmärkide saavutamisele, elurikkuse säilitamisele ja taastamisele, muldade heale seisundile, puhtale veele ja vastupidavatele toidusüsteemidele;
7. RÕHUTAB, et põllumajandusliku toidutööstuse süsteemid on inimeste, loomade, taimede ja ökosüsteemide tervise kokkupuutepunktis ning et terviseühatsuse põhimõte pakub integreeritud raamistikku, tegelemaks omavahel seotud riskide ja valdkonnaülest probleemidega, millega põllumajandusliku toidutööstuse süsteemid silmitsi seisavad;
8. RÕHUTAB, et antimikroobikumiresistentsus levib inimeste, loomade ja keskkonna vaheliste piiride üleselt, mis tähendab, et antimikroobikumiresistentsed patogeened ja antimikroobikumiresistentsuse geenid võivad liikuda inimeste, kariloomade, eluslooduse ja ökosüsteemide vahel, olenemata sellest, kus need esimest korda ilmnesid, ning nõuab koordineeritud tegevust. MÄRGIB, et terviseühatsuse põhimõte on eriti oluline antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemisel ning RÕHUTAB, et meetmed peaksid põhinema ELi õigusaktidel ja rahvusvaheliselt kokkulepitud normidel;
9. RÕHUTAB sellega seoses, et terviseühatus ei ole üksnes tervisestrategia; see on ka kestlike ja vastupidavate põllumajandusliku toidutööstuse süsteemide peamine võimaldaja;

---

⁷ 6385/25 – Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Põllumajanduse ja toidu visioon. Kujundada üheskoos atraktiivne põllumajandus- ja toidusektor tulevastele põlvedele“.

10. RÕHUTAB, kui oluline on tugineda varem terviseühtsusega seotud probleemidest saadud kogemustele, teaduslikele tõenditele ja praktilistele kogemustele, et tugevdada integreeritud lähenemisviise kõigis põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides;
11. RÕHUTAB, et terviseühtsuse põhimõtte integreerimine põllumajandusliku toidutööstuse süsteemidesse võib anda märkimisväärset pikaajalist kokkuhoidu, suunates tähelepanu ressursimahukalt kriisiohjelt (nt pandeemiatele reageerimine, loomatervisekriisid või ikaldus) kulutõhusale ennetamisele ja süsteemsele vastupanuvõimele, kaitstes seeläbi riikide eelarveid ja tugevdades sotsiaalset ühtekuuluvust;

Terviseühtsuse põhimõtte kohaldamine põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides

12. RÕHUTAB, et terviseühtsuse põhimõtte kohaldamine põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides, sealhulgas nii maismaa- kui ka veeannisüsteemides, tähendab inimeste tervise, loomade tervise ja heaolu, taimetervise ja ökosüsteemi tervisega seotud probleemide lahendamist võrdsetel alustel, tunnistades samal ajal täielikult nende vastastikust sõltuvust;
13. RÕHUTAB seoses **inimeste tervisega**:
  - tugevat seost põllumajandusliku toidutööstuse süsteemide ja inimeste tervise vahel, kuna kõigil toidutarneahela komponentidel, sealhulgas esmatootmisel, töötlemisel, ladustamisel, transpordil, turustamisel, tarbimisel ja jäätmekäitlusel, on otsene ja kaudne mõju nii üksikisiku kui ka rahvatervisele;
  - kriitilist vajadust põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides ennetusele suunatud lähenemisviiside järele, mis aitavad vähendada toidu ja veega levivaid haigusi, alatoitluse kõiki vorme ja toitumisega seotud haigusi, kokkupuudet saasteainetega ja zoonootilist riski;
  - tervislike toitumisharjumuste edendamise põhjanevat tähtsust, tunnustades samal ajal kohalikke toidukultuure, eelkõige hariduse ja teadlikkuse tõstmise, teabele parema juurdepääsu ja tervislikumaid toitumisharjumusi soodustavate keskkondade kaudu, vähendades seeläbi südame-veresoonkonna haigustest ja muudest mittenakkuslikest haigustest tulenevat koormust;

14. RÕHUTAB seoses **loomade tervise ja heaoluga**, et

- loomade tervis ja heaolu on vastupidavate ja kestlike põllumajandusliku toidutööstuse süsteemide kesksed komponendid. Kestlik loomakasvatus ja vesiviljelus, mida toetavad loomatervise ja loomade heaolu kõrged standardid, aitavad kaasa toiduga kindlustatusele, maapiirkondade elatusvahendite tagamisele ja ohutule toidutootmisele, vähendades samal ajal zoonootiliste haiguste tekkimise ja leviku ohtu ning leevendades keskkonnamõju;
- bioturvalisus, haiguste ennetamine ja tõrje (sealhulgas vaktsineerimisstrateegiad), antimikroobikumide mõistlik kasutamine, seiresüsteemid ja loomade heaolu kõrged standardid on endiselt terviseühitsuse põhimõtte tõhusa rakendamise olulised komponendid;
- piiriüleste loomataudide järkjärgulise tõrje üleilmne raamistik, mida juhivad ühiselt ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon (FAO) ja Maailma Loomatervise Organisatsioon (WOAH), on jätkuvalt oluline mehhanism piiriüleste loomataudide ohjamiseks ning aitab seega kaasa toiduohutusele, kestlikele elatusvahenditele, turvalisele kaubandusele, toiduga kindlustatusele ja rahvatervisele;
- loomade tervist ja heaolu käsitlevad meetmed peaksid põhinema ELi õigusaktidel ja rahvusvaheliselt kokkulepitud standarditel;

15. RÕHUTAB seoses **taimetervisega**, et

- heas seisundis taimed ja metsad on inimeste heaolu ja vastupidavate põllumajandusliku toidutööstuse süsteemide jaoks üliolulised, pakkudes toitu, sööta, hapnikku ja olulisi ökosüsteemi teenuseid, toetades samal ajal elurikkust, säilitades heas seisundis mulda ning vähendades mulla degradeerumise, hüdroökoloogilise ebastabiilsuse ja zoonootiliste haiguste ülekandumise ohtu;

- tõhusad seire- ja varajase hoiatamise süsteemid, mis kasutavad parimal viisil ära tehnoloogilisi lahendusi, on olulised taimekahjustajate ja -haiguste ennetamiseks, õigeaegseks avastamiseks ja ohjamiseks integreeritud ja kestlikul viisil;
- kestlikud taimekaitsetavad, sealhulgas integreeritud taimekaitse ja fütosanitaarmed, aitavad ennetada kahjurite ja haiguste levikut kohapeal ja piiriüleselt ning seega kaitsta inimeste tervist, elurikkust, maismaa- ja veeökosüsteeme, metsi ja üldist keskkonnasäästlikkust;
- taimed, metsad ja metsapõhised süsteemid on kestlike põllumajandusliku toidutööstuse süsteemide jaoks hädavajalikud, kuna need pakuvad süsiniku sidumist ja elutähtsaid ökosüsteemiteenuseid, mis toetavad ökosüsteeme ja keskkonnatervist;
- maastikupõhised lähenemisviisid, sealhulgas agrometsandussüsteemid, ja kestlikult majandatud metsad tugevdavad elurikkust, ökosüsteemide vastupanuvõimet ja kliimamuutustega kohanemist, aidates seeläbi kaasa terviseühatsuse eesmärkide saavutamisele ja põllumajandusliku toidutööstuse süsteemide vastupanuvõimele;

16. RÕHUTAB seoses **keskkonna ja ökosüsteemi tervisega**, et

- põllumajandusliku toidutööstuse süsteemid sõltuvad keskkonna ja ökosüsteemi seisundist, sealhulgas puhtast õhust ja veest, elurikkusest, heas seisundis muldadest, metsadest ja veesüsteemidest ning stabiilsetest kliimasüsteemidest, ning mõjutavad neid;

- keskkonnaseisundi halvenemine, reostus, elurikkuse vähenemine ja kliimamuutused võimendavad üha enam kõigis põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides esinevaid riske, millel on kahjulik mõju inimeste, loomade ja taimetervisele ning maismaa- ja veeökosüsteemidele; seepärast on integreeritud ja terviklikud lähenemisviisid olulised, et tugevdada vastupanuvõimet, vähendada kumulatiivseid riske ja toetada ökosüsteemide pikaajalist kestlikkust;
  - kestlikud tootmissüsteemid, sealhulgas agroökoloogilised ja muud uuenduslikud lähenemisviisid, mis põhinevad ressursitõhusatel, keskkonnasõbralikel ja sotsiaalselt vastutustundlikel tavadel, võivad koos ökosüsteemide taastamisega anda positiivseid keskkonnatulemusi, vähendades samal ajal pikaajalisi süsteemseid riske, sealhulgas mets- ja koduloomade vahelist patogeenide ülekandumist, mis on seotud elupaiga halvenemisega;
17. RÕHUTAB, et integreeritud ja koostööl põhinev tegevus eespool nimetatud valdkondades on oluline, et vähendada valdkonnaüleseid riske, sealhulgas toidu, vee ja siirutajatega levivate haiguste ja zoonootiliste haiguste teket, antimikroobikumiresistentsust, taimekahjustajaid ja -haigusi ning ökosüsteemi seisundi halvenemist;
18. TUNNISTAB, et nende riskide vähendamiseks on vaja koordineeritud ja teaduspõhist lähenemisviisi, milles käsitletakse nende ühiseid põhjuseid, nagu uued nakkushaigused, ebatervislik toitumine, elurikkuse vähenemine, saaste ja keskkonnaseisundi halvenemine, kliimamõjud, jätkusuutmatud tootmissüsteemid ja põllumajanduslike sisendite sobimatu kasutamine;
19. RÕHUTAB, et terviseühitsuse põhimõtte kohaldamine põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides tugevdab märkimisväärselt seiret, varajast hoiatamist, ennetamist, valmisolekut ja vastupanuvõime suurendamist, toetades seeläbi sidusamaid poliitikameetmeid, sealhulgas piiriüleselt ja piirkondlikul tasandil;

20. RÕHUTAB, et terviseühtsuse põhimõtte edukaks rakendamiseks põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides on vaja kaasata kõik asjaomased sidusrühmad kogu toidutarneahelas ja suurendada poliitika sidusust kõigis asjaomastes poliitikavaldkondades;
21. TOONITAB vajadust kaotada institutsiooniline ja valdkondlik kapseldumine riigisisesel ja ülemaailmsel tasandil ning jätkata terviseühtsuse kaalutluste integreerimist rahvusvaheliste standardite kehtestamisse, eelkõige Codex Alimentariuse komisjonis, WOAHis ja rahvusvahelises taimekaitsekonventsioonis, toetades seeläbi ohutut ja prognoositavat rahvusvahelist kaubandust;

Tõhus juhtimine ja asjakohased eeltingimused

22. RÕHUTAB, et tõhus juhtimine ja asjakohased eeltingimused on olulised terviseühtsuse põhimõtete elluviimiseks, kasutades parimal viisil ära olemasolevaid struktuure ja ressursse ning tõhustades koostööd kõigi asjaomaste sektorite, valitsemistasandite ja sidusrühmade vahel;
23. TOONITAB, kui oluline on pakkuda piisavaid stiimuleid, et toetada terviseühtsuse põhimõtte kasutuselevõttu praktikas, sealhulgas võimendades olemasolevaid rahastamis- ja fiskaalvahendeid, edendades juurdepääsu teadmiste ja innovatsioonile ning tugevdades tehnilist koostööd, teadmiste vahetamist ja suutlikkuse suurendamist, sealhulgas partnerriikides ja arenguriikides;
24. TUNNISTAB, et terviseühtsuse põhimõtte rakendamisel põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides tuleb arvesse võtta riikide erinevaid olusid, tootmissüsteeme, institutsioonilist korraldust, keskkonnatingimusi ja arenguprioriteete. Põllumajandusliku toidutööstuse süsteemide ja ökosüsteemide mitmekesisuse tõttu on keskse tähtsusega kohalikud ja piirkondlikud lähenemisviisid rakendamisele;

25. TUNNISTAB, kui oluline on jälgida ja hinnata terviseühtsuse põhimõtte rakendamist ja tulemuslikkust põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides, ning INNUSTAB kasutama seire-, järelevalve- ja teatamismehhanisme, et toetada tõenditel põhinevat otsuste tegemist ja pidevat täiustamist;
26. KUTSUB komisjoni ja liikmesriike ÜLES jätkuvalt toetama koordineerimist, poliitika sidusust, tehnilist koostööd, suutlikkuse suurendamist, heade tavade vahetamist, haridust, teadlikkuse suurendamist ja teadmiste jagamist terviseühtsuse kohta põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides, vältides samal ajal põhjendamatut haldus- või aruandluskoormust;

Rahvusvaheline koostöö

27. TUNNISTAB jätkuvat vajadust rahvusvahelise koostöö järele, eelkõige tihedama koostöö kaudu terviseühtsuse nelja osapoolega (FAO, WHO, WOAAH ja UNEP), Codex Alimentariuse komisjoni, rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni, rahvusvaheliste põllumajandusuuringute keskuste konsortsiumi ja asjakohaste WTO raamistikega, et edendada terviseühtsuse eesmärgi sidusal, tõhusal ja teaduspõhisel viisil kõigis põllumajandusliku toidutööstuse süsteemides, sealhulgas nelja osapoole töö ja asjakohaste mitmepoolsete keskkonnalepingute suurema sidususe ja koostoime kaudu;
28. MÄRGIB RAHULOLUGA, et FAO, WHO, WOAAH, UNEP, Codex Alimentariuse komisjon ja rahvusvaheline taimekaitsekonventsioon on üha enam kaasanud oma töösse terviseühtsuse põhimõtteid;
29. TOONITAB, et rahvusvahelised standardid, mille on välja töötanud eelkõige Codex Alimentariuse komisjon, WOAAH ja rahvusvaheline taimekaitsekonventsioon, pakuvad väljakujunenud teaduspõhist raamistikku, mis toetab terviseühtsuse põhimõtte rakendamist ja võimaldab ohutut rahvusvahelist kaubandust;

30. TUNNISTAB, et jätkuv koostöö nende organitega on endiselt oluline, et säilitada rahvusvahelise sanitaar- ja fütosanitaarsüsteemi sidusus ja prognoositavus; ning RÕHUTAB sellega seoses, et WTO sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete leping jääb peamiseks teaduspõhiseid sanitaar- ja fütosanitaarmedetmeid reguleerivaks rahvusvaheliseks õigusraamistikuks ning tagab jätkuvalt õiguskindluse ja prognoositavuse põllumajanduslike toiduainete rahvusvahelises kaubanduses;
31. KORDAB, et EL on täielikult pühendunud FAO, WHO, WOAHi ja UNEPi vahelise neljapoolse partnerluse kaudu loodud mitut valdkonda hõlmavale koostööle, mille eesmärk on tugevdada integreeritud seire-, ennetus-, valmisoleku- ja reageerimissuutlikkust ülemaailmsel, piirkondlikul ja riiklikul tasandil. RÕHUTAB sellega seoses samuti terviseühatsuse kõrgetasemelise eksperdirühma olulist panust tõendus- ja teaduspõhise analüüsi ja otsuste tegemise tugevdamisse.
-